



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

Tit. 5. De litis contestatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

quasi in inf. de robbi spoliat. Sicut &c. quando petitio actoris altiore exigit indaginem & dilationes plures, differri debet conventio, atque expediri reconventio, & contra: qua de re fuse Marian. Socin. in c. Prudentiam 2. h. v. m. 17. Quamvis, & hoc casu, quo inquam, non ambulat pari passu reconventio cum commone, non minus privilegio prerogativo jurisdictionis, subijciat; auctorem alienae jurisdictioni, quam priori casu; iisque coram eodem iudice, nullâ obstante fori prescriptione, ad causam reconventionis respondere cogatur, d. l. Cum Papinianus, ad eod. ut, si respondere nolit, Judex cum in causa conventionis audire non debeat, arg. l. Musus 43. §. pena D. de procur. l. 5. C. ad l. Sad. et si 26. §. 6. ad iur. D. de quibus causis majores &c.

¶ Jam verò quoad formam & ordinem iudicii huius attinet, Judex potest ex parte actoris libello conventionis, & ex parte rei libello reconventionis, idque vel ante vel statim post litem contestatam, de utraque causa, conventionis & reconventionis, simul cognoscere: Ita tamen, ut prius reus ad libellum actoris, respondeat, deinde actor ad libellum rei: Et tunc super utraque petitione licet contestata, utriusque causae singulos, vel etiam plures, actus iudiciales, vicissim, eodemque die, si fieri possit, expediat, l. 1. c. 2. versic. cum ea inf. de ord. cognos. junct. Clemens. Sape, versic. nos usum de verb. signif. datâ semper prerogativâ actori, ut primò expediantur actus in causa conventionis, arg. l. Qui prior appellat 29 D. de iudic. Abbas in c. 1. n. 7. h. t. Acque ita, si de utraque causa pariter liqueat, utramque una sententia terminabit, d. e. 1. h. tit. Una sententia, inquam; quia eodem die & eodem contextu, ac denique una scriptura proferenda est: Ita tamen, ut primò scribatur caput conventionis, tum reconventionis, & unum post aliud immediatè legatur & proferatur. Atque ita secundum juris dispositionem, & inspectâ rei veritate, tot erunt sententiae, quod causae & litis species, l. Etiam §. 1. D. de minoribus l. Quadam mulier 41. D. fam. erciscunda, Abb. in d. 6. n. 9. h. t. ac proinde revera duae hic erunt sententiae, sicut sunt duae causae, in diem iudicij, partim rei convenientis, partim dirimendarum litium favore deductae. Si tamen iudex, proposita causa reconventionis, super conventione sola sententiam proferat, ea ipso iure valebit,

juxta communem in d. e. 1. c. d. Ansh. Et consequenter. Eoque nomine appellationem interponendam censet Jusse. in l. 1. in fine D. sent. qua sine appellat. rescind.

Illud denique hic subijciendum est, auctorem reconventum, si detrectet respondere ad libellum reconventionis, hanc pati poenam, ut non teneatur reus ad ejus libellum respondere, nisi vicissim offerat respondere libello ipsius rei, d. e. 1. c. 2. h. t. & facit e. fin. in fine inf. De juramenti. calumnia.

TITULUS V.

De Litis contestatione.

§. I.

Quid sit, & quo pacto inducatur.

1. Iudiciorum tres partes.
2. Iudicium improprie sumptum à citatione incipit.
3. Proprie verò sumptum à litis contestatione.
4. Effectus huius.
5. 6. 7. Quid sit litis contestatio, & quo modo inducatur.
8. 9. Quo modo impediatur per protestationem.
10. Per exceptionem preemptoriam.

1. **T**res vulgò faciunt partes iudicij, latius & improprie sumpti: Primam à citatione seu in jus vocatione, usque ad litis contestationem: Secundam à litis contestatione usque ad conclusionem in causa sive ad sententiam definitivam exclusivè, in qua parte negotium principale tractatur ac discutitur: Et tertiam à sententia definitiva usque ad executionem illius: Expedita igitur prima parte, de secunda porro videamus: Et quidem primò de litis contestatione, quia hæc inter ea, quæ ad iudicium ordinarium seu plenarium necessariò requiruntur, principale fundamentum & veluti basis est. Nam quæ præcedunt, ut iudicis competentis additio, citatio, libelli oblatio, & reconventio, non acta iudiciorum, proprie dictorum, sed eorum preparatoria dicuntur & sunt.

2. Et enim licet iudicium, latius sumptum, à citatione legitime facta, incipiat, quoad

quosdam Juris effectus, ad quos sola citatio sufficit; veluti quoad reddendam rem litigiosam, ita ut ejus rei sit prohibita alienatio, *Auch. Litigiosa Cod. de litigiosis*: Quoad inducendam litispendingiam, ut nihil innovari possit, *Clement. 2. juncta Gloss. in V. ad hoc, Ut litis pendente Erc.* ad inducendam prævencionem seu prævencionem, ubi pluribus Judicibus in solidum competit jurisdictionio, *l. Si quis postea quam 7. D. de judiciis* (nam ab uno decretâ citatione, si hæc eidem insinuata fuerit, dicitur prævencionem habente, adeo ut citatus deinde ab alio Judice, concurrentem jurisdictionem habente, comparere coram eo non teneatur, *d. c. 8. Et l. Vbi acceptum 30 juncta Gloss. ibid. D. de judiciis, l. pen. D. jurisdictionion. iud. c. Proposui sup. de foro compet. juncta Gloss. ibid. in V. prævencus*;) item quoad perpetuandam jurisdictionem Judicis delegati, ita ut morte delegantis, ubi semel emanavit citatio non exspiraret, *c. Super questionum Erc. Gratium sup. de off. jud. delegati*; ad interrompendam præscriptionem longissimi temporis, xxx scilicet vel 2, annorum; prout hæc omnia latius deducta videret apud Gaill. *lib. 1. Observ. 74. à n. 16. licet, inquam judicium latius sumptum, quoad hujusmodi & similes effectus, à citatione incipiat*: 3 Tamen propriè loquendo, ex communi DD. opinione, à litis demùm contestatione incipere dicitur, *d. c. Super questionum, ubi Gloss. in V. litis exordium*, latè Gaill. *d. Observ. 74. n. 1.* Ideoque ante litem contestatam actor non dicitur agere vel petere velle, *l. Amplius 13. D. Rem ratam haberi. Gaill. d. loco n. 2.* Idque procedit non solum in causa principali, hoc est in prima instantia, verùm etiam in causa appellationis, *l. fin. §. illud cod. de temporibus appellationum, juncta Gloss. ibidem in V. exordium, Gaill. d. loco num. 3.*

4. Hinc ante litis contestationem murari libellus potest, tam in civilibus quam criminalibus causis, quia necdum propriè potest dici conceptum esse judicium; non item post, *l. Non potest 23. D. de judiciis*: Etiam partium accedente consensu, quia actus substantialis judicii, qualis est litis contestatio, cum sit basis & fundamentum judicij, *§. fin. Inst. de poena temere litig. cap. Quoniam contra inf. de probas. l. de uno quoque D. de re judicata, Gaill. d. loco num. 1. ac-*

queunt consensu partium tolli, *Glossa in c. de causis V. consensu sup. de off. jud. delegati, Gaill. d. loco num. 9.* Similiter ante litis contestationem potest adhuc recusari Judex, *l. fin. Cod. de recept. Gloss. in l. Et quia D. de jurisdictionion. iud. in V. antequam*, non etiam potest, *l. Nemo 4. Cod. de jurisdictionion. iud. l. Sed etsi suscepti 52. D. de judiciis* Similiter contra actorem, siue quo tam: eo judicium esse nequit, *cap. Forus inf. de verb. signif. opponi potest, quod non habeat personam litandi in judicio: Ut & alia exceptiones fori declinatoria, l. Inter litigantes c. o. D. de judic. Gloss. in c. Gratium in V. quasi sup. de offic. deleg. non item post litem contestatam, quia is censetur renuntiatum per litis contestationem, qui præcepto jam judicio.*

Item ante litis contestationem procurator, quasi re integrâ adhuc, etiam sine causa, revocari potest: Qui propterea alium sibi substituere nequit, cum nondum sit factus litis dominus *lib. Si procuratorem §. si quis mandaverit D. mandati*: Nisi in rem suam sit constitutus, vel potestatem substituendi à domino habeat. Non autem post litem contestatam, *cap. 2. de procurat. in 6. lib. Procurat. Cod. eod. l. Filiusfamil. §. lib. Antelitem 16. cum sequen. D. eod.* quia jam factus est litis dominus, ac proinde substituere sibi alium potest. Et quia per litis contestationem incipit judicium, idco quoque post litem contestatam non potest amplius recusari Judex, *l. Nemo 4. Cod. de jurisdictionion. iud.* Hinc etiam exceptiones peremptoriae, si altioem requirant iadaginem, post litem contestatam proponenda sunt, quia respiciunt merita causæ principalis, quæ ante litis contestationem disputari non possunt, *cap. 1. h. tit. in 6.* Exceptis casibus relatis à Philippo Franco *in d. cap. 1. m. 18. Et seq.* Videantur hæc latius deducta apud Gaill. *d. loco.*

5. Litis autem contestatio est rei ad actoris vel contrâ, actoris ad rei petitionem principalem, negando vel affirmando, coram Judice præ facta responsio, animo contestandi litem *unicoh. tit.*

Debet pura esse responsio, non conditionalis, quia litis contestatio actus est legitimus, qui neque diem neque conditionem recipit, *lib. Actus legitimè 77. D. de R. l. Mynf. Cons. 3. Observ. 74.*

6. Debet coram Iudice fieri: nam si reus extra iudicium, id est ante petitionem auctoris, in iudicio factam, debitum v. g. confiteatur, non inducitur per hoc litis contestatio: ac proinde nec sententia Iudicis definitiva, sed solvendi duntaxat præceptum, subsequi debet, *l. Si debitor 1. d. de iudicis*. Similiter nec per responsionem rei ad positiones auctoris fit litis contestatio, *d. e. unico, c. dudum 54. §. partibus sup. de elect.* Sic in *l. unica n. 13. C. h. t.* nam qui ponit, per hoc non ostendit, se agere velle, ut latè ostendit Glossa, in *d. e. unico*. Nec etiam quæ ponit actor semper petit: aliud enim est ponere, aliud petere. Imò multa sæpè ponit, quæ tamen postea non petit per sententiam Iudicis sibi adjudicari.

7. Eodem modo non inducitur litis contestatio per nudam narrationem facti, & securam responsionem: quia, ut antè dixi, litis contestatio fit solum per petitionem in iure propositam, & responsionem, sive statim, sive ex intervallo secutam, *arg. Auct. Offeratur Cod. hoc t. verbis sive affirmativis, sive negativis*, Glossa in *d. e. unico*; sive veritatis, sive crudelitatis (ut si dicat reus, *Non credo narrata esse vera*) conceptam; Bart. in *l. unica Cod. h. t.* & animo contestandi litem: non quasi necesse sit ad hoc, ut his dicatur contestata, reum expresse dicere, se respondere ad petitionem auctoris animo litem contestandi, quia semper ita respondere creditur & præsumitur, nisi expresse contrarium protestetur Rota *decis. 11. incip. Si pars, in antiquis*.

8. Quin etiam, licet protestetur reus, quòd litem super libello exhibitò contestari nolit, & postea simpliciter respondeat ad libellum negativè, nihilominus per hoc censetur contestata litem, *d. e. unico hoc tit.* Ferrar. in *forma declinatoria iudicii n. 4.* Ratio est, quia protestatio actui contraria non producit effectum aliquem, *c. Cum M. Ferrar. sup. De constitut. & ibid. Felin. & communiter Canonista, Gail. 1. Observ. 75. num. 6.*

9. Cæteròquin litis contestationem impedit protestatio de non contestando, per reum responsioni suæ subjecta, ut tradunt DD. in *l. unica C. & in e. unico h. t.* Si tamen in hac protestatione fallaciter perseveret reus & tergiversetur protestando, ut differat hoc modo iudicium, poterit contumacia ejus per reme-

dia juris coerceri, & ad contestandam litem cogi: veluti auctori petenti missionem in bonorum possessionem decernendo ex primo vel secundo decreto: nam ex primo decreto nudam rei detentionem custodiae causa & pignoris vice auctor consequitur, nec fructus lucratur; ex secundo verò, verus possessor efficitur; ut postea dicemus. Quamquam si per huiusmodi compulsionem reus sese gravatum senserit, appellare possit. Panormit. in *d. e. unico* quia iure Pontificio à quolibet gravamine per iudicem illato appellare licet, *c. De appellat. in 6.*

10. Sed nec litis fit contestatio, si peremptoria exceptio contra intentionem auctoris à reo obijciatur, Maranta, *6. p. h. t. num. 1. ubi aliter citat*: quia non negat debitum, v. g. qui si talem exceptionem assentit, nec talis exceptio impedit, quo minus litis contestatio induci debeat; nisi fit exceptio litis finitæ, velut rei iudicatæ, transactionis jurisjurandi, quæ ante litis contestationem cognosci debet, *cap. hoc t. in 1.*

11. Porro ex jam dictis colligitur, litis contestationem induci non solum per simplicem negationem, ut quando reus in iudicio negat simpliciter narrata per actorem, *l. unica & ibi Gloss. Cod. h. t.* sed & per confessionem, Felin. in *d. e. unico*; & per verbum dubitatum credulitatis: ut si dicat reus, *Non credo narrata esse vera, aut vera esse ignoro*: uti communiter fieri solet, quando fit per procuratores vel heredes, aut alios, qui justam ignorantiam prætereundere possunt in facto alieno, *l. Quamquam 7. D. Ad Vellejanum*. Sic etiam inducitur, si dicat reus, *Tu mentiris*, uti ex Baldo tradit Maranta *6. p. h. t. n. 4.* Alex. in *l. Turpia 54. col. 2. De legat. 1.* nisi eiusmodi verba prolata fuerint calore iracundiæ Abbas in *d. e. unico num. 28 hoc tit.* Calyol. in *Praxi §. Litis contestatio Conclus. 1. n. 9.* Et rursus fit non solum per partes principales, verum etiam per earundem procuratores vel advocatos, modò responsio eorum ad petitionem auctorem non fuerit ab ipsis principalibus partibus revocata,

c. Cum causam inf. De appell.

§. II.

De effectibus Litis contestationis.

1. Rem reddit litigiosam.
2. Excludit reum ab exceptionibus dilatoriis.
3. Inducit quasi contractum.
4. Interrumpit prescriptionem.
5. Actiones & jurisdictionem iudicio perpetuas.
7. Actiones pœnales facit descendere ad heredes &c.
8. Ex bona fidei possessore efficit possessionem male fidei.
9. Facit quod tutor possit constituere procuratorem.
10. Facit ut ad sensentiam definitivam procedi possit.

Effectus porro Litis contestationis sunt varii. Nam primò rem deductam in iudicium; tam reali quam personali actione reddit litigiosam, ita ea ut amplius alienari non possit *Authent. Litigiosa Cod. De iudiciis.*

2. Secundò excludit reum ab omni exceptione dilatoria, quia per litem contestationem fingitur reus exceptionibus huiusmodi renunciare, *l. Pomponius 40. §. ratihabitionis D. de procuras. l. Exceptionem C. De probas. cap. Inter monasterium 20. inf. De sent. & re iud. nisi de iis ante fuerit interjecta protestatio, aut iudicio accepto ex nova causa emerferint, vel novissimè ad notitiam rei pervenerint: de quibus postea dicendum erit ad Tit. de exceptionibus.*

3. Tertio, à die litem contestatæ currit instanti, deque insistendo eidem inter litigatores inducit quasi contractum, *l. 3. §. idem scribit D. De peculso, Glof. in l. 2. §. fin. D. de Prator. stipulat. ita ut actor post litem contestatam recedere à lite non possit, l. Si servus communis. ubi Bald. D. de noxalib. act. Glof. in l. penult. D. de transact.*

4. Quarto, interrumpit præscriptionem, à reo inchoatam, *DD. in l. Contractibus §. 1. & fin. C. De non numerata pecunia.*

5. Quintò, actiones, morte perituræ perpetuæ, & ad quadraginta annos extendit, *l. 1. §. 1. in fine C. De annali except. l. fin. C. de prescript. 30. vel 40. annorum, modò scilicet lis fuerit contestata coram Iudice competente, Guido Papa sing. 578. n. 2.*

6. Sextò, facit, ut actiones pœnales, ex delictis vel quasi delictis descendentes, ad reorum heredes in solidum transeant, *§. 1. in fine Insti. De perpet. & tempor. act. quæ alioquin, ex iuris civilis dispositione, non nisi quatenus ad eos pervenerint, competunt, l. unica Cod. Ex delictis defunctorum &c. in fine.* Licet de jure Pontificio etiam lite non contestata, heredes in solidum conveniri possunt, ut animæ defuncti consulatur, *cap. fin. inf. De sepult. c. Tua nos inf. De usuris.* Atque ita litem contestatio circa id, quod inter est, damna, sumptus, fructus, reliquasque actiones, lite pendente emergentes, Iudicis officium parit, *l. Ediles §. ceterum D. De Edictis edictis; & ab ejus tempore in actionibus stricti iuris veniunt fructus, l. Videamus 38. §. si actionem D. de usuris, l. si filius fam. 78. §. ult. D. De verb. oblig.*

7. Septimò, ex bonæ fidei possessore efficit possessorem malæ fidei, *l. Certum 22. & l. Moran 26. Cod. De rei vindicat. Menoch. l. 2. præsumpt. 71.*

8. Octavò, facit, quod tutor possit constituere procuratorem, *l. Neque C. De procuras. & procuratoris mandatum confirmat, procuratoremque facit litem dominum; adeò ut revocari à principali nequeat, & alium constituere ipse sibi possit, l. Quod quis 8. & l. Neque 11. C. De procuras. Oldrad. Conf. 317. n. 2. Myns. Contr. l. Observ. 42.*

9. Nonò, jurisdictionem Iudicis perpetuat, & quandoque ampliat ac prorogat; adeò ut Iudicem, aliàs incompetentem, faciat competentem, quod tamen in Clerico non obtinet, si quidem in actione reali, respectu Iudicis secularis.

10. Decimò, facit, ut ad sententiam definitivam procedi possit de jure communi, ad quam sine ea procedi non potest, ut in *cap. Si vero etiam in Nov. De exhibendis rebus 53. cap. 3. Maranta d. loco n. 15. DD. in c. Quoniam frequenter inf. i. p. r. v. l. lite non contestata &c.* Denique alios multos operatur effectus de quibus videatur *Specul. de litem contestat. §. penult.*

& fin.

¶ (:): ¶